

วิธีการอ่านภาษาบาลีเบื้องต้น Method of Basic Pali Reading

พระมหาทรงวิทย์ วรดิฐาธิ (ศิริ), พระมหาทรงชัย วิชัยภร (ศิริ)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phramaha Songvit Variddhiṭṭhāyī (Siri)

Phramaha Songchai Vijayabherī (Siri)

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Academic Affairs Division Office of the Rector Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail : Songchai@gmail.com

(Received : 28 February 2024 ; Edit : 25 March 2024; accepted : 25 March 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิธีการอ่านภาษาบาลีเบื้องต้น โดยเริ่มศึกษาหลักอักขรวิธีของภาษาบาลีอักษรไทยเฉพาะส่วน จากการศึกษาพบว่า ระบบการอ่านภาษาบาลีอักษรไทยนั้น มี 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ (1) สระ 8 ตัว (2) พยัญชนะ 32 ตัว (3) นิคคหิต (อ) และ (4) สัญลักษณ์ . (จุดพิณทุบใต้พยัญชนะ) นักศึกษาที่ต้องการอ่านภาษาบาลี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และมีความเข้าใจใน 4 องค์ประกอบสำคัญดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ฐานในการอ่านภาษาบาลีที่ถูกต้อง อันจะเป็นอุปการะสำคัญต่อการเขียนภาษาบาลีได้อย่างถูกต้องตามลำดับ ในทางกลับกัน หากนักศึกษาไม่รู้จักวิธีการอ่านภาษาบาลีอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการอ่านผิด การเขียนก็เป็นอันผิดพลาดไปด้วยเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น การท่องบ่นทรงจำและการบอกกล่าวแสดงธรรมผ่านภาษาบาลีก็เป็นอันคลาดเคลื่อนไปด้วยได้เช่นกัน

คำสำคัญ: วิธีการ; การอ่าน; ภาษาบาลี

Abstract

This article aims to present basic methods for reading Pali. He began by studying the orthography principles of the Pali language and specific parts of the Thai alphabet. From the study it was found that The Thai Pali reading system has 4 important elements: (1) 8 vowels, (2) 32 consonants, (3) Nikkhahit (Aum), and (4) the symbol . (opaque dot under the consonant). Students who Want to read Pali language It is very important to have systematic knowledge and understanding of these 4 important elements. To get a base for reading Pali correctly This will be an important support for writing Pali correctly and sequentially. On the other hand, if students do not know how to read Pali systematically, Starting with a misreading Writing is also a mistake. When this happens Reciting memories and preaching the Dhamma through the Pali language can also be inaccurate.

Keywords: methods; reading; Pali language

บทนำ

ภาษาบาลีไม่มีอักษรเป็นของตัวเอง เมื่อภาษาบาลีขยายไปสู่ประเทศใด ก็ใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศพม่าใช้อักษรพม่า ประเทศศรีลังกาใช้อักษรสิงหล ประเทศอินเดียใช้อักษรเทวนาครี ประเทศยุโรปใช้อักษรโรมัน ส่วนประเทศไทยใช้อักษรไทย โดยแต่ละประเทศนั้นพยายามถ่ายทอดเสียงให้ใกล้เคียงกับภาษาบาลีมากที่สุด ในประเทศของเราเมื่อก่อนใช้อักษรขอมเขียนภาษาบาลี ต่อมาได้ใช้อักษรไทยปัจจุบันเขียนเป็นภาษาบาลีในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อคราวที่พระองค์ทรงให้ปริวรรตพระไตรปิฎกจากอักษรขอมพิมพ์เป็นอักษรไทยบาลีครั้งแรก จำนวน 39 เล่ม ซึ่งในปัจจุบันนี้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยมี 3 ฉบับ คือ (1) ฉบับสยามรัฐ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (3) ฉบับไทยรัฐ ของกรมการศาสนา ทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวมีจำนวน 45 เล่ม(พระมหาเทียบ สิริธรรมาภรณ์ (ม.ล.),2547) โดยบรรจุจำนวนเล่มตามพุทธกิจ 45 พรรษา ดังนั้น ก่อนที่จะเรียนรู้วิธีการที่เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนภาษาบาลีเบื้องต้น เห็นควรว่า ควรทำความรู้จักกับอักษรไทยที่ใช้เขียนเป็นภาษาบาลีก่อน

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอักษรบาลี

คำว่า “อักษร” เป็นคำไทยสันสกฤต มาจากคำบาลีรวมกัน 2 คำคือ น+ชร ประกอบเป็น “อกฺษร” (อ่านเป็นคำไทยได้ว่า “อ-ก-ษ-ระ”) แปลว่า ไม่สิ้นไปและไม่เป็นของแข็ง(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า,2538) ซึ่งมีข้ออธิบายดังนี้

คำว่า “ไม่สิ้นไป” หมายถึง อักษรนั้น สามารถใช้สื่อสารหรือบันทึกข้อความแทนการพูดได้อย่างไม่จบสิ้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ว่า จะนำอักษรมารังสรรค์ใช้เขียนหรือถ่ายทอดด้วยคำจำนวนเท่าใด ส่วนคำว่า “ไม่เป็นของแข็ง” หมายถึง อักษรนั้น สามารถนำมาสื่อสารเพื่อให้เข้าใจตามเจตจำนงของผู้ส่งสาร ด้วยถ้อยคำหรือโวหารที่ละเอียดลึกซึ้งได้อย่างเหมาะสมและไม่ขัดข้อง(สุภาพรณ ฌ บางช้าง,2538)

ดังนั้น เสียงก็ดี ตัวหนังสือก็ดี จึงชื่อว่า “อักษร”(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า,2555)

อักษร เป็นคำเรียกรวมทั้งสระและพยัญชนะ เพราะฉะนั้น เมื่อกล่าวถึงอักษรในที่ใด พึงเข้าใจว่าในที่นั้นกล่าวหมายรวมได้ 2 กรณี คือ (1) หมายถึงทั้งสระและพยัญชนะ (2) หมายถึงสระก็ได้ หรือพยัญชนะก็ได้

อักษรในภาษาบาลีมี 41 ตัว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สระ 8 ตัว และพยัญชนะ 33 ตัว(พระมหาเทียบ สิริธรรมาภรณ์,2554)

สระบาลี 8 ตัว

สระ แปลว่า เสียง, ออกเสียง, แล่น, เปล่ง, เป็นไปเอง(พันธุรี ป. หลงสมบุญ,2540) หมายถึง อักษรที่สามารถออกเสียงได้ตามลำพังตนเอง มีทั้งสิ้น 8 ตัว คือ อ (อะ) อา อิ อี อุ ู เอ โอ

สระ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิสสัย แปลว่า เป็นที่อาศัย

ถามว่า เป็นที่อาศัยของอะไร ? ตอบว่า เป็นที่อาศัยของพยัญชนะ บรรดาพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงออกเสียงได้(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า,2553) หากไม่มีสระแล้ว พยัญชนะก็จะอ่านออกเสียงไม่ได้ เพราะพยัญชนะบาลีทุกตัว จะมีเสียงเป็น “อัทธนะ” (อ่านสะกดแบบไทยว่า อัด-ทะ-สะ-หะ) คือมีเสียงเพียงครึ่งมาตรา หรือมีเสียงเพียงครึ่งเดียวของสระ อ (อะ)

ดังนั้น เวลาจะอ่านตัวพยัญชนะแท้ ๆ เช่น ก ข ค ฌ ง (พยัญชนะที่มีจุด . (พินทุทิบ) ได้อักษร เป็นตัวกำหนดว่าพยัญชนะตัวนั้นมีเสียงครึ่งเดียวหรือเป็นตัวสะกด) ซึ่งไม่อ่านว่า กอ ขอ คอ ฌอ งอ ตามระบบการอ่านแบบไทย จึงไม่สามารถอ่านออกเสียงได้เต็มเสียงเป็น กะ ขะ คะ ฌะ งะ ได้ ต่อเมื่อพยัญชนะได้อาศัยสระ คือมีสระเข้ามาประสมด้วยแล้ว ก็สามารถอ่านพยัญชนะได้เต็มเสียง ดังนี้

(1)	ก+อ=ก	อ่านว่า	กะ
(2)	ก+อา=กา	อ่านว่า	กา
(3)	ก+อิ=กิ	อ่านว่า	กิ
(4)	ก+อี=กี	อ่านว่า	กี
(5)	ก+อุ=กู	อ่านว่า	กู
(6)	ก+อู=กู	อ่านว่า	กู
(7)	ก+เอ=เก	อ่านว่า	เก
(8)	ก+โอ=โก	อ่านว่า	โก

จะสังเกตว่า เมื่อพยัญชนะคือ “ก” มีสระทั้ง 8 เข้ามาประสมแล้ว สัญลักษณ์คือ . (พินทุ์ทึบ) ได้พยัญชนะ ก นั้น ก็จะหายไป มีรูปเป็น ก กา กิ กิ กุ กู เก โก แม้พยัญชนะตัวอื่นที่มีสระทั้งปวงเข้ามาประสม ก็มีหลักการเดียวกันนี้

อีกอย่างหนึ่ง เฉพาะ “สระ อ” จะปรากฏรูปเมื่อเป็นสระลอย หรือไม่ปรากฏรูปเมื่อเป็นสระจมก็ตามให้อ่านออกเสียงเป็น “อะ” ทุกกรณี เช่น **อมต** อ่านว่า **อะ-มะ-ตะ**(สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์,2561) **กรณ** อ่านว่า **กะ-ระ-ณะ**

สรุปว่า สระทั้ง 8 ตัวคือ อ (อะ) อา อิ อี อุ อู เอ โอ มีคุณสมบัติโดยตรง 2 ประการ คือ (1) สามารถออกเสียงได้ตามลำพังตนเอง (2) ทำพยัญชนะให้ออกเสียงได้ ทั้งมีคุณสมบัติโดยอ้อมคือ เป็นหน่วยเสียงที่ทำให้กำหนดพยางค์คำของภาษาบาลีได้ เช่น คำบาลีว่า **อคาโร** มี 3 พยางค์คำคือ **อะ-คา-โร** เป็นต้น

อนึ่ง การเขียนสระบาลีทั้ง 8 ตัว ด้วยอักษรไทย สระทุกตัวจะปรากฏเป็นรูปสระลอยและสระจมดังนี้

1) สระลอย หมายถึง สระล้วน ๆ ที่ไม่มีพยัญชนะตัวใด ๆ เข้ามาประสมอยู่ด้วย สังเกตได้จากการมี **อ** อักษรปรากฏอยู่ด้วยเสมอ (โดยมากจะเขียน **อ** อักษรเป็นสระนำคำศัพท์) เช่น คำศัพท์บาลีว่า **อคาร** (**อะ-คา-ระ**), **อาภา** (**อา-ภา**), **อิสิ** (**อิ-สี**), **อิตติ** (**อี-ติ**), **อุตุ** (**อุ-ตุ**), **อุมิ** (**อู-มิ**), **เอต** (**เอ-ตะ**), **โอฬาร** (**โอ-ฬาร-ระ**)

2) สระจม หมายถึง สระที่ประสมร่วมกับพยัญชนะ โดยไม่ปรากฏ **อ** อักษร(พระมหาเทียบ สิริธรรมาภรณ์ (มัลลย์),2556) (ซึ่งสระจมนั้นจะปรากฏเป็นสระนำหรือเป็นสระประสมอยู่ในระหว่างพยางค์คำก็ได้) เช่น คำศัพท์บาลีว่า **กโปต** (**กะ-โป-ตะ**), **การณ**, (**กา-ระ-ณะ**), **กิมิชาต** (**กิ-มิ-ชา-ตะ**), **กิตติส** (**กิ-ติ-สะ**), **กกุสนธ** (**กะ-กุ-สัน-ธะ**), **กุกคาร** (**กุ-กา-คาร-ระ**), **เกสร** (**เก-สะ-ระ**), **โกลาหล** (**โก-ลา-หล-ละ**)

แสดงตารางวิธีการอ่านสระบาลี 8 ตัว

สระ 8 ตัว	ตัวอย่างสระลอย		ตัวอย่างสระจม	
	คำศัพท์บาลี	อ่านว่า	คำศัพท์บาลี	อ่านว่า
อ	อคาร	อะ-คา-ระ	กโปต	กะ-โป-ตะ
อา	อาภา	อา-ภา	การณ	กา-ระ-ณะ
อิ	อิสิ	อิ-สี	กิมิชาต	กิ-มิ-ชา-ตะ
อี	อิตติ	อี-ติ	กิตติส	กิ-ติ-สะ
อุ	อุตุ	อุ-ตุ	กกุสนธ	กะ-กุ-สัน-ธะ
อู	อุมิ	อู-มิ	กุกคาร	กุ-กา-คาร-ระ
เอ	เอต	เอ-ตะ	เกสร	เก-สะ-ระ

โอ	โอร	โอร-ระ	โอรล	โอร-ละ
----	-----	--------	------	--------

แม้สระทั้ง 8 ตัวนี้ จะมีอุปการะแก้พยัญชนะโดยฐานะทำให้พยัญชนะออกเสียงได้ก็จริง ทว่ายังมีข้อจำกัดอยู่เหมือนกันตรงที่ว่า สระไม่สามารถสื่อวรรณสารได้อย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับพยัญชนะ เพราะหากอักษรในภาษาบาลีมีแต่สระอย่างเดียว โดยที่ไม่มีพยัญชนะแล้ว เมื่อเวลาสื่อความเป็นเสียง หรือตัวหนังสือ ก็ไม่สามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อได้ เช่นประโยคบาลีว่า “กุที คจจลล” แปลความไทยได้ว่า “ท่านจะไปไหน” ลองนึกดูว่าหากมีแต่รูปสระอย่างเดียว ประโยคบาลีดังกล่าว ก็อาจจะอ่านคำบาลีตระกูล อ ได้ว่า “อุ อี อออุ” ทั้งประโยคแปลความไทย ก็อาจจะเขียนด้วยรูปสระไทยตระกูล อ ตามเสียงวรรณยุกต์ได้ดังนี้ว่า “อันอะโอ ไอ” เมื่อเป็นเช่นนี้ จะสามารถสื่อความบาลีและไทยให้เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้อย่างไร

ด้วยเหตุนี้ สระทั้ง 8 จึงมีความสำคัญต่อเมื่อได้มีพยัญชนะเข้ามาอาศัยร่วมด้วย เปรียบได้กับบ้านที่เป็นที่พำนักอาศัย (นิสสัย) จะมีความสำคัญต่อเมื่อได้มีผู้เข้ามาอาศัย (นิสสิต) หากปราศจากผู้เข้ามาอาศัยแล้ว บ้านจะเป็นบ้านที่สมบูรณ์ได้อย่างไร สระทั้ง 8 ตัว (อ-โอ) ก็เช่นกัน หากขาดพยัญชนะทั้ง 33 ตัว (ก-อ) แล้ว ก็ไม่สามารถสื่อความให้เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้ เพราะเป็นแต่เพียงทำหน้าที่คอยแปลงเสียง โดยที่ไม่สามารถสะท้อนวรรณสารหรือความประสงค์อะไร ๆ ได้เลย ดังนั้น สระและพยัญชนะจึงต้องดำเนินไปในหนึ่งครรลองเดียวกันคือ ช่วยกันแสดงวัตถุประสงค์ของการสื่อสารผ่านเสียงและตัวหนังสือ ด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างไม่ขัดข้อง

พยัญชนะบาลี 33 ตัว

อักษรที่เหลือจากสระ 33 ตัว มี ก เป็นต้น มี นิคคหิต คือ _ (อัง) เป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ

พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ

พยัญชนะ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “นิสสิต” แปลว่า “ผู้อาศัย” บรรดาพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงออกเสียงได้

พยัญชนะแท้ ๆ จะมี . (พินทุหิต) ได้อักษรทุกตัว ยกเว้น นิคคหิต คือ _ (อัง) มีทั้งสิ้น 33 ตัว ดังนี้

ก	ข	ค	ฌ	ง		
จ	ฉ	ช	ณ	ญ		
ฎ	ฏ	ฐ	ฒ	ณ		
ด	ธ	ท	ถ	น		
ป	ผ	พ	ภ	ม		
ย	ร	ล	ว	ส	ห	ฬ (อั้ง)

พยัญชนะแท้ ๆ ทั้ง 32 ตัวดังกล่าว ยกเว้นนิคคหิตคือ “_” (อัง) เมื่อว่าตามเป็นจริงแล้ว ยังไม่สามารถนำเอามาอ่านออกเสียงได้ เพราะเป็น “อัทธมสระ” คือ มีเสียงในตัวเองเพียงครั้งเดียวจากมาตราเสียงของสระ อ (อะ) ต่อเมื่อได้อาศัยสระ หรือมีสระเข้ามาประสมแล้ว ก็จะสามารถนำเอามาอ่านออกเสียงได้ ซึ่งสระที่ประกอบกับพยัญชนะทั้ง 32 ตัว ยืนพื้นเป็นปกตินั้นก็คือสระ อ (อะ) เป็นสระจม กล่าวคือ สระ อ (อะ) นี้ เมื่อประสมกับพยัญชนะตัวใดแล้ว ก็จะปรากฏแต่เฉพาะเสียง ไม่ปรากฏรูป ดังนี้

ก (กะ)	ข (ขะ)	ค (คะ)	ฌ (ชะ)	ง (งะ)
--------	--------	--------	--------	--------

จ (จะ)	ฉ (ชะ)	ช (ชะ)	ณ (ณะ)	ญ (ญะ)
ฎ (ฎะ)	ฐ (ฐะ)	ฑ (ทะ)	ฒ (ฒะ)	ณ (ณะ)
ด (ตะ)	ถ (ทะ)	ท (ทะ)	ธ (ธะ)	น (นะ)
ป (ปะ)	ผ (ผะ)	พ (พะ)	ภ (ภะ)	ม (มะ)
ย (ยะ) ร (ระ) ล (ละ) ว (วะ) ส (สะ) ห (หะ) พ (พะ)				

จะสังเกตเห็นว่า เมื่อพยัญชนะทั้ง 32 ตัว มีสระ อ (อะ) ที่เป็นสระหลักทำการประสมร่วมกับตนแล้ว เครื่องหมาย . (พินทุ์ทิบ) ได้พยัญชนะนั้นก็จะหายไป เมื่อเครื่องหมาย . (พินทุ์ทิบ) ได้พยัญชนะทั้ง 32 ตัวหายไป ก็เป็นเครื่องบ่งบอกให้รู้ว่า พยัญชนะตัวนั้นมีสระเข้ามาประสมร่วมกับตน แล้วสามารถนำเอามาอ่านเป็นพยางค์คำได้ แม้ในสระที่เหลืออีก 7 ตัวคือ อา อิ อี อุ ู เอ โอ ที่นำมาประสมร่วมกับพยัญชนะดังกล่าว ก็มีหลักการเดียวกันนี้

สรุปว่า พยัญชนะทั้ง 32 ตัว คือ ตั้งแต่ ก จนถึง ห จะมีสระ อ (อะ) เป็นสระหลักในการประสม นอกจากนั้น ยังมีสระที่เหลืออีก 7 ตัว คือ อา อิ อี อุ ู เอ โอ ที่สามารถเข้ามาประสมร่วมกับพยัญชนะดังกล่าวได้ เพื่อสื่อความตามเหมาะสม ส่วนพยัญชนะที่ 33 ได้แก่ นิคคหิต คือ “ _ ” (อัง) นี้ เมื่อนำมาใช้ ท่านกล่าวว่า จะต้องไปตามหลังสระ อ อิ อุ โดยวิธีการอ่านและการนำมาใช้นั้น จะได้กล่าวต่อไป

วิธีการอ่านนิคคหิตคือ “ _ ” (อัง)

ส่วนนิคคหิตคือ “ _ ” (อัง) นี้ ภาษาไทยเรียกว่า “หยาดน้ำค้าง” เป็นพยัญชนะบาลีตัวที่ 33 เมื่อนำมาใช้ มีหน้าที่ 2 อย่างคือ

1) ไปตามหลังสระเสียงสั้นคือ อ อิ อุ หมายถึง นิคคหิตคือ “ _ ” มีชื่อเรียกอย่างหนึ่งว่า “อนุสาร” เมื่อนำมาใช้ จะต้องไปตามหรือประสมกับสระเสียงสั้นคือ อ อิ อุ เสมอ ไม่ไปตามหลังสระเสียงยาวที่เหลือ 5 ตัวคือ อา อิ อุ เอ โอ

2) ทำหน้าที่กตสระเสียงสั้นคือ อ อิ อุ หมายถึง เมื่อนิคคหิตคือ “ _ ” (อัง) นี้ ปรากฏอยู่บนพยัญชนะตัวใด จะกตเสียงสระที่ประกอบหลังพยัญชนะตัวนั้นให้เป็นเสียงหึ่งขึ้นจมูก ดังนี้

- (1) กตเสียงสระ อะ เป็นเสียง _ง (อัง) เช่น พุทฺธิ อ่านว่า พุท-ธิง
- (2) กตเสียงสระ อิ เป็นเสียง _ง (อิง) เช่น มณิ อ่านว่า มณ-ิง (ไม่อ่านว่า มณ-ิง)
- (3) กตเสียงสระ อุ เป็นเสียง _ง (อุง) เช่น กาตฺช อ่านว่า กา-ตุง

ตารางแสดงวิธีการอ่านนิคคหิตคือ “ _ ” (อัง) ประสมกับสระ อ อิ อุ

สระเสียงสั้น	ตัวอย่างคำบาลี	อ่านว่า
อ+ _ = อัง	ก <u>ร</u> ิ	กะ- <u>ริง</u>
	การ <u>ณ</u> ิ	กา-ระ- <u>นัง</u>
	กิ <u>ติ</u> ล	กิ-ติ- <u>ลั้ง</u>
	กุ <u>เว</u> ริ	กุ-เว- <u>ริง</u>
	โก <u>ป</u> ิ	โก- <u>ปั้ง</u>
อิ+ _ = อิง	ก <u>รี</u>	กะ- <u>ริง</u>

สระจม	สูงก	สูง-กะ
	ยุตต	ยุต-ตะ
	ปุตโต	ปุต-โต

สระ เอ+. = ตัวสะกด (มักเป็นสระจม)

ประเภทสระ	ตัวอย่างคำบาลี	อ่านว่า
สระลอย	เอยฺย	เอย-ย / ไอย-ยะ
	เอสสติ	เอส-สะ-ติ
	เอกฺขา	เอก-ขา
สระจม	เสยฺโย	เสย-โย / ไสย-โย
	ทกฺขิณฺเยโย	ทัก-ขิ-ณฺเย / ไณฺย-โย
	เมตฺเตยฺโย	เมต-เตย / ไตย-โย

สระ โอ+. = ตัวสะกด (มักเป็นสระจม)

ประเภทสระ	ตัวอย่างคำบาลี	อ่านว่า
สระลอย	โอกกมฺติ	โอก-กะ-มะ-ติ
	โฏฐ	โฏ-ฐะ
	โอกกนฺโต	โอก-กัน-โต
สระจม	โสตุลฺลิ	โส-ตุ-ลิ
	โกญฺโจ	โกญ-โจ
	โมคคฺคฺลฺลาโน	โมค-คฺล-ลาโน

3) ทำหน้าที่เป็น “พยัญชนะนำ” หรือ “พยัญชนะควบกล้ำ” ในกรณีที่อยู่ใต้พยัญชนะวรรค¹⁶หรือพยัญชนะวรรค¹⁷ และอยู่หน้าพยัญชนะวรรค 7 ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ (เว้น อ) (หรือในทางกลับกัน คือ อยู่ใต้พยัญชนะวรรค และนำหน้าพยัญชนะวรรคก็ได้ นำหน้าพยัญชนะวรรคก็ได้) ดังนี้

¹⁶ พยัญชนะวรรค ได้แก่ พยัญชนะที่ถูกจัดเป็นกลุ่มเป็นพวกกัน เหตุเพราะออกเสียงสำเนียงตรงฐานกรณ์กัน พยัญชนะวรรคจัดเป็น 5 วรรค (ยึดพยัญชนะต้นคือ ก จ ฎ ต ป เป็นหัวหน้าวรรค) ดังนี้คือ

- (1) ก ข ค ฌ ง 5 ตัวนี้ เรียกว่า ก วรรค
- (2) จ ฉ ช ฌ ญ 5 ตัวนี้ เรียกว่า จ วรรค
- (3) ฎ ฐ ฑ ฒ ณ 5 ตัวนี้ เรียกว่า ฎ วรรค
- (4) ต ถ ท ธ น 5 ตัวนี้ เรียกว่า ต วรรค
- (5) ป ผ พ ภ ม 5 ตัวนี้ เรียกว่า ป วรรค.

อ้างอิง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, บาลีไวยากรณ์ อักษรวิธี ภาคที่ 1 สมัญญาภิธาน และสนธิ, หน้า 8.

¹⁷ พยัญชนะวรรค ได้แก่ พยัญชนะที่ไม่ถูกจัดเป็นกลุ่มเป็นพวกกัน เหตุเพราะออกเสียงสำเนียงต่างฐานกรณ์กัน โดยออกเสียงปะปนไปกับฐานกรณ์ของพยัญชนะวรรค มี 7 ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ อ. อ้างอิงเรื่องหน้าเดียวกัน.

พยัญชนะอวรรค+ = พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะอวรรค	ตัวอย่างคำบาลี	อ่านว่า
ย	พยาธิ	พฺยา-ธิ
ร	พรหม	พฺรห-หมะ
ล	ปลว	ปะ/ปฺล-ลวะ
ว	กตวา	กะ/กัต-ตฺวา
ส	กุลสุมา	กุ-ละ/ลัส-สฺมา
ห	สุภิกขินหา	สุ-ภะ-กิ/กัณ-ณฺหา
ฬ	มุฬโห	มุ/มุฬ-ฬโห

4) ทำหน้าที่เป็นทั้ง “ตัวสะกด” และ “พยัญชนะนำควบกล้ำ” ในกรณีที่อยู่ใต้พยัญชนะวรรค และอยู่หน้าพยัญชนะอวรรค (พยัญชนะเรียงกัน 3 ตัวซ้อน คือ พยัญชนะวรรค+พยัญชนะวรรค/พยัญชนะ อวรรค+พยัญชนะอวรรค) ดังนี้

พยัญชนะวรรค + . + พยัญชนะอวรรค = ตัวสะกด และ พยัญชนะนำควบกล้ำ

พยัญชนะวรรค+ . + พยัญชนะอวรรค = ตัวสะกด และพยัญชนะนำควบ	ตัวอย่างคำบาลี	อ่านว่า
	ตตฺร	ตฺต-ตฺระ
	ทิสฺวา	ทิส-สฺวา
	กฺลฺยาณ	กฺล-ลฺยา-ณะ
	พฺรหฺมณ	พฺรห-หมะ-ณะ
	รุฬโห	รุฬ-ฬโห
	สุภิกฺขินหา	สุ-ภะ-กัณ-ณฺหา
	ตฺสฺมา	ตฺส-สฺมา

บทสรุป

การอ่านภาษาบาลีนั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาภาษาบาลี ผู้เขียนได้ประมวลส่วนสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการอ่านภาษาบาลีได้อย่างถูกต้อง ดังนี้คือ (1) สระ 8 ตัว (2) พยัญชนะ 32 ตัว (3) นิคคหิต (อ) (4) สัญลักษณ์ . (จุดพิณทุติยได้อักษร) หากนักศึกษาไม่ทำความเข้าใจใน 4 ส่วนสำคัญดังกล่าวให้ถ่องแท้ ก็จะทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนภาษาบาลีในอนาคตได้ เพราะถ้าเมื่อเริ่มจากการอ่านผิด การเขียนก็เป็นอันผิดไปด้วยเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น การการท่องบ่นทรงจำบอกแสดงบทพระธรรมผ่านภาษาบาลีก็เป็นอันผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้เช่นกัน

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอเสนอตารางแสดงระบบการอ่านภาษาบาลี เพื่อให้เห็นการประสมกันระหว่างสระและพยัญชนะอย่างชัดเจน และทราบกระบวนการอ่านภาษาบาลีอักษรไทยตามลำดับดังนี้

ตารางแสดงระบบการอ่านภาษาบาลีอักษรไทย

สระ พยัญ ชนะ	อ	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ
ก	ก+อ = ก (กะ)	ก+อา = กา	ก+อิ = กิ	ก+อี = กี	ก+อุ = กุ	ก+อู = กู	ก+เอ = เก	ก+โอ = โก
ข	ข+อ = ข (ชะ)	ข+อา = ขา	ข+อิ = ขิ	ข+อี = ขี	ข+อุ = ขุ	ข+อู = ขู	ข+เอ = เข	ข+โอ = ขอ

ค	ค+อ = ค (คะ)	ค+อา = คา	ค+อิ = คิ	ค+อี = คี	ค+อุ = คุ	ค+อู = คู	ค+เอ = เค	ค+โอ = โค
ข	ข+อ = ข (ชะ)	ข+อา = ขา	ข+อิ = ขิ	ข+อี = ขี	ข+อุ = ขุ	ข+อู = ขู	ข+เอ = เข	ข+โอ = โข
ง	ง+อ = ง (งะ)	ง+อา = งา	ง+อิ = งิ	ง+อี = งี	ง+อุ = งุ	ง+อู = งู	ง+เอ = เง	ง+โอ = โง
จ	จ+อ = จ (จะ)	จ+อา = จา	จ+อิ = จิ	จ+อี = จี	จ+อุ = จุ	จ+อู = จู	จ+เอ = เจ	จ+โอ = โจ
ฉ	ฉ+อ = ฉ (ชะ)	ฉ+อา = ฉา	ฉ+อิ = ฉิ	ฉ+อี = ฉี	ฉ+อุ = ฉุ	ฉ+อู = ฉู	ฉ+เอ = เฉ	ฉ+โอ = โฉ
ช	ช+อ = ช (ชะ)	ช+อา = ชา	ช+อิ = ชิ	ช+อี = ชี	ช+อุ = ชุ	ช+อู = ชู	ช+เอ = เช	ช+โอ = โช
ฌ	ฌ+อ = ฌ (ฌะ)	ฌ+อา = ฌา	ฌ+อิ = ฌิ	ฌ+อี = ฌี	ฌ+อุ = ฌุ	ฌ+อู = ฌู	ฌ+เอ = เฌ	ฌ+โอ = โฌ
ฎ	ฎ+อ = ฎ (ฎะ)	ฎ+อา = ฎา	ฎ+อิ = ฎิ	ฎ+อี = ฎี	ฎ+อุ = ฎุ	ฎ+อู = ฎู	ฎ+เอ = เฎ	ฎ+โอ = โฎ
ฏ	ฏ+อ = ฏ (ฏะ)	ฏ+อา = ฎา	ฏ+อิ = ฏิ	ฏ+อี = ฎี	ฏ+อุ = ฎุ	ฏ+อู = ฎู	ฏ+เอ = เฎ	ฏ+โอ = โฎ
ฐ	ฐ+อ = ฐ (ฐะ)	ฐ+อา = ฐา	ฐ+อิ = ฐิ	ฐ+อี = ฐี	ฐ+อุ = ฐุ	ฐ+อู = ฐู	ฐ+เอ = เฐ	ฐ+โอ = โฐ
ฑ	ฑ+อ = ฑ (ฑะ)	ฑ+อา = ฑา	ฑ+อิ = ฑิ	ฑ+อี = ฑี	ฑ+อุ = ฑุ	ฑ+อู = ฑู	ฑ+เอ = เฑ	ฑ+โอ = โฑ
ฒ	ฒ+อ = ฒ (ฒะ)	ฒ+อา = ฒา	ฒ+อิ = ฒิ	ฒ+อี = ฒี	ฒ+อุ = ฒุ	ฒ+อู = ฒู	ฒ+เอ = เฒ	ฒ+โอ = โฒ
ณ	ณ+อ = ณ (ณะ)	ณ+อา = ณา	ณ+อิ = ณิ	ณ+อี = ณี	ณ+อุ = ณุ	ณ+อู = ณู	ณ+เอ = เณ	ณ+โอ = โณ
ด	ด+อ = ด (ดะ)	ด+อา = ดา	ด+อิ = ดิ	ด+อี = ดี	ด+อุ = ดุ	ด+อู = ดู	ด+เอ = เด	ด+โอ = โด
ถ	ถ+อ = ถ (ทะ)	ถ+อา = ถา	ถ+อิ = ถิ	ถ+อี = ถี	ถ+อุ = ฎุ	ถ+อู = ฎู	ถ+เอ = เถ	ถ+โอ = โถ
ท	ท+อ = ท (ทะ)	ท+อา = ทา	ท+อิ = ทิ	ท+อี = ที	ท+อุ = ฑุ	ท+อู = ฑู	ท+เอ = เท	ท+โอ = โท
ธ	ธ+อ = ธ (ธะ)	ธ+อา = ธา	ธ+อิ = ธิ	ธ+อี = ธี	ธ+อุ = ฐุ	ธ+อู = ฐู	ธ+เอ = เธ	ธ+โอ = โธ
น	น+อ = น (นะ)	น+อา = นา	น+อิ = นิ	น+อี = นี	น+อุ = นุ	น+อู = นู	น+เอ = เน	น+โอ = โน
ป	ป+อ = ป (ปะ)	ป+อา = ปา	ป+อิ = ปิ	ป+อี = ปี	ป+อุ = ภู	ป+อู = ภู	ป+เอ = เป	ป+โอ = โป
ฝ	ฝ+อ = ฝ (ฝะ)	ฝ+อา = ฝา	ฝ+อิ = ฝิ	ฝ+อี = ฝี	ฝ+อุ = ฝุ	ฝ+อู = ฝู	ฝ+เอ = เฝ	ฝ+โอ = โฝ
พ	พ+อ = พ (พะ)	พ+อา = พา	พ+อิ = พิ	พ+อี = ปี	พ+อุ = ภู	พ+อู = ภู	พ+เอ = เพ	พ+โอ = โพ
ภ	ภ+อ = ภ (ภะ)	ภ+อา = ภา	ภ+อิ = ภิ	ภ+อี = ภี	ภ+อุ = ภู	ภ+อู = ภู	ภ+เอ = เภ	ภ+โอ = โภ
ม	ม+อ = ม (มะ)	ม+อา = มา	ม+อิ = มิ	ม+อี = มी	ม+อุ = มุ	ม+อู = มู	ม+เอ = เม	ม+โอ = โม
ย	ย+อ = ย (ยะ)	ย+อา = ยา	ย+อิ = ยิ	ย+อี = ยี	ย+อุ = ยุ	ย+อู = ยู	ย+เอ = เย	ย+โอ = โย
ร	ร+อ = ร (ระ)	ร+อา = รา	ร+อิ = ริ	ร+อี = รี	ร+อุ = ฤ	ร+อู = ฤ	ร+เอ = เร	ร+โอ = โร
ล	ล+อ = ล (ละ)	ล+อา = ลา	ล+อิ = ลิ	ล+อี = ลี	ล+อุ = ฤ	ล+อู = ฤ	ล+เอ = เล	ล+โอ = โล
ว	ว+อ = ว (วะ)	ว+อา = วา	ว+อิ = วิ	ว+อี = วี	ว+อุ = ฤ	ว+อู = ฤ	ว+เอ = เว	ว+โอ = โว
ส	ส+อ = ส (สะ)	ส+อา = सा	ส+อิ = सि	ส+อี = सी	ส+อุ = ฤ	ส+อู = ฤ	ส+เอ = เส	ส+โอ = โส
ห	ห+อ = ห (หะ)	ห+อา = हा	ห+อิ = हि	ห+อี = ही	ห+อุ = ฤ	ห+อู = ฤ	ห+เอ = हे	ห+โอ = โห
ฬ	ฬ+อ = ฬ (ฬะ)	ฬ+อา = ฬา	ฬ+อิ = ฬิ	ฬ+อี = ฬี	ฬ+อุ = ฬุ	ฬ+อู = ฬู	ฬ+เอ = เฬ	ฬ+โอ = โฬ
อ	ก+อ = ก (กั)		กิ+อ = กิ (กิง)		ก+อ = ก (กั)			

เท่าที่แสดงมานี้ เป็นเพียงตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้ผู้ศึกษาได้อ่านภาษาบาลีได้อย่างถูกต้องเท่านั้น หากต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาบาลีได้อย่างดียิ่งขึ้น ผู้ศึกษาพึงค้นคว้าจากงานตำรา หนังสือ ตลอดจนเอกสารฉบับต่าง ๆ ที่เหล่านักปราชญ์ราชบัณฑิตได้รจนไว้เถิด

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาเทียบ สิริธรรมาภรณ์ (มัลย์). การใช้ภาษาบาลี. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- พันตรี ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรม มคอ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, 2540.
- รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง. ไวยากรณ์บาลี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 33. กรุงเทพมหานคร: ผลิตภัณ, 2561.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. บาลีไวยากรณ์ อักษรวิธี ภาคที่ 1 สมัญญาภิธาน แ ล ะ สนิ. พิมพ์ครั้งที่ 37. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.